

Pośrednictwo finansowe jest zwolnione, a faktoring opodatkowany 22-proc. VAT

JAK ROZRÓŻNIĆ I ZAKWALIFIKOWAĆ USŁUGI ZWIĄZANE Z OBROTEM WIERZYTELNOŚCIAMI | Firmy zajmujące się obrotem wierzytelnościami muszą ustalić, czy świadczone przez nich usługi pośrednictwa finansowego są faktoringiem. Jeśli nie, będą zwolnione z VAT, jeśli tak, są opodatkowane podstawową stawką

JAROSŁAW PIĄTEK

Co do zasady usługi pośrednictwa finansowego korzystają ze zwolnienia z VAT. Wynika to z art. 43 ust. 1 pkt 1 ustawy o VAT, na podstawie którego zwalnia się z tego podatku usługi wymienione w załączniku nr 4 do ustawy. W poz. 3 tego załącznika wymienione są usługi pośrednictwa finansowego (grupowane w PKWiU: sekcja J, ex 65-67). Jednocześnie ustawodawca wymienia dziewięć rodzajów usług, które mimo że są zaliczone do kategorii czynności pośrednictwa finansowego, nie korzystają ze zwolnienia z VAT (tym samym będą opodatkowane). Jednym z takich wyjątków są usługi ściągania długów oraz faktoringu.

Można sprzedać albo zlecić windykację

Problem może się pojawić w momencie, gdy firma kupująca wierzytelności musi właściwie zakwalifikować taką transakcję, tzn. czy jest to usługa obrotu wierzytelnościami - traktowana jako pośrednictwo finansowe zwolnione z VAT, czy też opodatkowany faktoring.

Wątpliwości wynikają z tego, że obydwie te transakcje wiążą się z prawem majątkowym w postaci wierzytelności, a ich istota sprowadza się do uwolnienia pierwotnego wierzyciela od obowiązku dochodzenia zapłaty od dłużnika.

Decyduje przeznaczenie kupionej wierzytelności

To „uwolnienie” może odbywać się w różnych formach prawnych, np. poprzez sprzedaż wierzytelności w ramach umowy cesji bądź też poprzez

zlecenie innemu podmiotowi windykacji (bez jej sprzedaży). Jak rozróżnić te transakcje? Zdaniem wielu organów podatkowych

■ w razie nabycia wierzytelności w celu jej dalszej sprzedaży będzie to usługa pośrednictwa finansowego - zwolniona z VAT, natomiast w przypadku nabycia wierzytelności do windykacji jest to czynność opodatkowana.

Takie stanowisko zajął m.in. Urząd Skarbowy Łódź-Polesie, który w interpretacji z 10 lipca br. (USIII/443/VAT/557/46/2007ZK) wypowiedział się w sprawie podatnika kupującego wierzytelność z zamiarem jej dalszej odsprzedaży z zyskiem. W zakresie jego działalności gospodarczej są właśnie usługi pośrednictwa finansowego. Z urzędu statystycznego otrzymał pismo, z którego wynika, że usługi polegające na obrocie (kupno/sprzedaż) wierzytelnościami, wykonywane na własny rachunek mieszczą się w grupowaniu PKWiU 65.23.10-00.00 - Usługi pośrednictwa finansowego, pozostałe, gdzie indziej niesklasyfikowane, z wyłączeniem ubezpieczeń i funduszy emerytalno-rentowych.

Odnosząc się do tego stanu faktycznego, urząd skarbowy stwierdził, „Z punktu widzenia przepisów ustawy o VAT usługa nabycia wierzytelności innych podmiotów stanowi usługę pośrednictwa finansowego. O ile jednak ta usługa nie ma charakteru usług faktoringu oraz jej celem nie jest ściąganie długu (windykacji), na podstawie poz. 3 załącznika nr 4 do ustawy korzysta ze zwolnienia od podatku zgodnie z art. 43 ust. 1 pkt 1. W

przedstawionym we wniosku stanie faktycznym nabywa pan cudzą wierzytelność z zamiarem jej sprzedaży. Zatem o ile nie podejmuje pan żadnych czynności zmierzających do windykacji wierzytelności, opisana we wniosku czynność korzysta ze zwolnienia od podatku od towarów i usług”.

Nie ściągamy, tylko sprzedajemy

Podobne stanowisko zajął Urząd Skarbowy Łódź-Śródmieście w interpretacji z 19 października 2006 r. (III-2/443-144/06/EJ). Sprawa dotyczyła spółki świadczącej usługi z zakresu pośrednictwa finansowego, m.in. zajmującej się zakupem i sprzedażą wierzytelności. Spółka A nabyła w drodze umowy cesji wierzytelności spółki B przysługujące jej wobec dłużnika. Następnie spółka A sprzedała (w drodze cesji) wierzytelności przysługujące jej wobec dłużnika, a nabywcą (cesjonariuszem) została spółka C. Spółka A ma opinię z Urzędu Statystycznego w Łodzi, z której wynika, że nabycie wierzytelności (także w drodze cesji) w celu ich dalszej odsprzedaży lub windykacji na własny rachunek mieści się w grupowaniu PKWiU 65.23.10-00.00 - Usługi pośrednictwa finansowego gdzie indziej niesklasyfikowane.

Zdaniem podatnika wierzytelność została nabyta w celu jej dalszej odsprzedaży, a zatem nie jest to usługa ściągania długów ani faktoring. Jest to wobec tego usługa zwolniona z podatku.

Organ podatkowy podzielił to stanowisko, stwierdzając: „Wymienione przez ustawodawcę w poz. 3 załącznika nr 4 do ustawy - w ramach usług pośrednictwa

finansowego - obok usług faktoringu również usług ściągania długów wskazuje, że ustawodawca uznał, iż w każdym przypadku gdy celem działania usługodawcy jest przejęcie wierzytelności (długu) innego podmiotu w celu jego wyegzekwowania (ściągania długu) - usługi te należy opodatkować, także wówczas gdy środkiem do tego celu jest nabycie cudzej wierzytelności, która to czynność mieści się w pojęciu szeroko rozumianego pośrednictwa finansowego. Tym samym należy stwierdzić, że usługi nabycia wierzytelności innych podmiotów, niemające charakteru usług faktoringu, lecz realizowane w celu ściągania długów (niezależnie od stopnia przyjętego ryzyka wypłacalności dłużnika) podlegają opodatkowaniu podatkiem VAT wg stawki 22 proc. Jedynie natomiast w sytuacji, gdy celem podatnika nabywającego cudzą wierzytelność nie jest ściąganie (windykacja długu), a np. przejęcie podmiotu sprzedającego wierzytelność lub dalsza odsprzedaż wierzytelności, usługę taką należy traktować jako usługę obrotu wierzytelnościami kwalifikowaną w ramach grupowania Usługi pośrednictwa finansowego, pozostałe gdzie indziej niesklasyfikowane (PKWiU 65.23.10) jako zwolnioną od podatku”.

Ściąganie długów szeroko rozumiane

Nie wszystkie organy podatkowe podzielały pogląd, że zakup wierzytelności z zamiarem jej sprzedaży jest zwolniony z VAT.

Jako przykład można wskazać decyzję Izby Skarbowej w Kielcach z 14 listopada 2005 r.

(PP1-443/170/05), która rozstrzygała kwestię stawki VAT na usługi finansowe polegające na zakupie wierzytelności w celu jej windykacji we własnym zakresie lub w celu dalszej odsprzedaży.

Zdaniem podatnika przychód z windykacji we własnym zakresie, jak również sprzedaż wierzytelności jest zwolniona z podatku VAT. Natomiast prowizja pobrana od kupionych wierzytelności przed terminem płatności jest opodatkowana stawką 22 proc.

Urząd skarbowy stwierdził, że jeżeli podatnik świadczy usługi rozumiane jako zakup wierzytelności w celu jej windykacji we własnym zakresie, to są one wyłączone ze zwolnienia i będą opodatkowane stawką 22 proc. Jeśli są to usługi finansowe rozumiane jako zakup wierzytelności w celu jej dalszej odsprzedaży, to obejmuje je zwolnienie.

Izba skarbową, zmieniając stanowisko urzędu, stwierdziła, że czynności wykonywane przez podatnika, tj. zakup wierzytelności w celu jej windykacji bądź w celu jej dalszej odsprzedaży, mieszczą się w pojęciu usług ściągania długów i faktoringu, a zatem są opodatkowane według stawki 22 proc. Swoje rozstrzygnięcie izba skarbową oparła przede wszystkim na orzeczeniu Europejskiego Trybunału Sprawiedliwości z 6 czerwca 2003 r. w sprawie C-305/01 (MGK-Kraftfahrzeuge-Factoring GmbH), które dotyczyło zakresu pojęciowego usług faktoringu i ściągania długów na gruncie VI dyrektywy

Organy podatkowe mają wątpliwości

Trudno jednak zgodzić się w pełni ze stanowiskiem wynikającym z powyższej interpretacji, gdyż wtedy w gruncie rzeczy każda transakcja, której przedmiotem jest zakup wierzytelności, bez względu na to, czy będzie dalej wykonywana, czy też odsprzedana, powinna być zakwalifikowana jako usługa faktoringu lub ściągania długów.

Warto w tym miejscu przytoczyć pogląd, jaki przedstawił Pierwszy Urząd Skarbowy w Lublinie w interpretacji z 27 czerwca 2005 r. (D2-443/53/2005). Sprawa także dotyczyła odpowiedzi na pytanie, czy zakup wierzytelności na własny rachunek i następnie ich odsprzedaż lub windykacja jest opodatkowana VAT.

W interpretacji urząd stwierdził, „Świadczone przez spółkę usługi polegające na nabyciu na własne konto wierzytelności, w celu dalszej ich odsprzedaży lub windykacji w oparciu o zawartą umowę, sklasyfikowane wg PKWiU do sekcji J ex (65-67): obrót wierzytelnościami - w zakresie jakim podmiot podjął czynności polegające na rzeczywistej windykacji należno-

ści, stanowią dostawę usług finansowych faktoringu lub ściągania długów i wobec powyższego są opodatkowane podatkiem od towarów i usług zgodnie z art. 41 ust. 1 ustawy według stawki 22 proc.”.

Urząd pokreślił, że w zakresie, w jakim podatnik podjął czynności polegające na rzeczywistej windykacji nabytej wierzytelności, taka transakcja będzie traktowana jako usługa faktoringu lub ściągania długów, opodatkowana 22-proc. stawką. Na tej podstawie można wnioskować, że zakup wierzytelności niewiązący się z jej windykacją, ale np. z dalszą odsprzedażą, będzie traktowany jako usługa obrotu wierzytelnościami - zwolniona z VAT.

Odmienne stanowisko zajął m.in. Izba Skarbową w Łodzi w decyzji z 13 lipca br. (II-3/4407 int-92/VAT/07/LEO). Jej zdaniem w sytuacji, gdy podatnik kupuje wierzytelności, aby później ich dochodzić we własnym

Niektóre umowy faktoringu mogą mieć charakter mieszany - zawierać też element pośrednictwa finansowego

imienu lub sprzedać, mamy do czynienia z usługą pośrednictwa finansowego zwolnioną z podatku VAT.

Należy jednak zachować pewną ostrożność przy niejako automatycznym stosowaniu tego pojęcia w odniesieniu do każdej sytuacji. Chodzi bowiem o to, że w niektórych przypadkach czynność zakupu wierzytelności w celu windykacji we własnym imieniu może mieścić się w pojęciu usług faktoringu, a wówczas będzie opodatkowana VAT.

Kiedy mamy do czynienia z faktoringiem

Jak wynika z powyższych interpretacji, kluczową sprawą dla określenia właściwej stawki VAT jest ustalenie, jakie usługi dotyczące wierzytelności kwalifikują się jako faktoring. Podatnik może mieć z tym spory problem, gdyż umowy faktoringu zaliczane są do kategorii tzw. umów nienazwanych - niezdefiniowanych w polskich przepisach.

Praktyka gospodarcza oraz wspomniane już orzeczenie ETS wyświadczyły jednak określone cechy, jakimi charakteryzują się transakcje faktoringowe - patrz ramka str. 11.

Autor jest doradcą podatkowym

+ETS o usługach faktoringu

Z orzeczenie ETS z 6 czerwca 2003 r. (C-305/01) wynikają następujące wnioski:

■ podstawową cechą faktoringu jest uwolnienie faktora od konieczności egzekwowania długu, a w przypadku faktoringu właściwego także przejęcie ryzyka niewypłacalności dłużnika,

■ działalność gospodarcza polegająca na skupowaniu przez firmę długów, w związku z czym przyjmując na siebie ryzyko niewypłacalności dłużników i w zamian wystawia dla swoich klientów faktury na kwotę prowizji, stanowi windykację należności i faktoring w rozumieniu art. 13B lit. d pkt 3 VI dyrektywy, co oznacza, że działalność ta jest wyłączone z zakresu zwolnienia przewidzianego w tym przepisie,

■ nie istnieje ważne uzasadnienie dla traktowania faktoringu właściwego oraz niewłaściwego w różny sposób dla celów VAT. Termin faktoring użyty w tym przepisie należy interpretować szeroko, jako obejmujący zarówno faktoring właściwy, jak i niewłaściwy. ■

+Umowa może być mieszana

Kierując się powołanymi pismami organów podatkowych oraz orzecznictwem ETS, można wyciągnąć następujące wnioski: 1) Gdy wierzytelności są przedmiotem dalszej windykacji na rachunek nabywcy bądź pierwotnego wierzyciela - czynności te z punktu widzenia windykującego są usługami faktoringu lub ściągania długów objętymi 22-proc. VAT.

2) Gdy wierzytelności przeznaczone do dalszej odsprzedaży - pomimo braku jednolitego stanowiska organów podatkowych co do ich kwalifikacji - wydaje się, że mamy do czynienia z usługami pośrednictwa finansowego zwolnionymi z VAT. 3) Może być tak, że wierzytelność nabyta w celu windykacji we własnym imieniu zostanie potraktowana jako usługa pośrednictwa finansowego zwolniona z VAT. Pamiętajmy jednak, że z uwagi na specyfikę i różnorodność możliwych rozwiązań prawnych w zakresie obrotu wierzytelnościami każdą umowę faktoringu należy rozpatrywać indywidualnie. Nie można bowiem wykluczyć i tego, że dana umowa może mieć charakter mieszany, tzn. zawierać czynności odpowiadające usłudze faktoringu oraz inne kwalifikowane jako pośrednictwo finansowe - zwolnione z VAT. ■